

Vedrørende I230 Lov om ændring af lov om ophavsret (Gennemførelse af Marrakeshdirektivet m.v.).

Vi har med interesse fulgt folketingsdebatten om I230 ved 1. behandlingen af lovforslaget. Vi finder det glædeligt at alle ordfører går ind for formålet med Marrakesh Traktaten, nemlig at sikre syns- og læsehandicappede bedre adgang til bøger i et for os tilgængeligt format. Desværre må vi konstatere at den hidtidige debat om forslaget efter vores mening har handlet alt for meget om hvorvidt man kunne få en særlig dansk aftalemodel, og om muligheden for at give kompensation til rettighedshaverne i de tilfælde hvor det er muligt. Det man ikke har taget stilling til er hvordan de meget overordnede principper og modstående hensyn skal implementeres i praksis. Hvis ikke de praktiske spørgsmål bliver løst er det langt fra sikkert at lovforslaget vil have den effekt det var meningen det skulle, nemlig at sikre syns- og læsehandicappede adgang til flere bøger i tilgængelige formater. Vores erfaring med løsning af praktiske spørgsmål vedrørende ophavsret er at det ikke sker fra Kulturministeriets side, fordi man har den klare holdning at alt skal afgøres via aftaler der så "blot" godkendes i Kulturministeriet. Når der er så mange udfordringer med at fortolke de meget abstrakte bestemmelser i EU's direktiv og forordning, er man nød til at finde et system der i praksis kan få konkretiseret lovens bestemmelser. En anden årsag til at man fra ministeriets side ikke bare kan læne sig tilbage og glemme alt om implementeringen af Marrakesh bestemmelserne, er at der i 2023 fra kommissionens side skal offentliggøres en rapport med status på området og eventuelt forslag til ændrede regler. Som vi læser EU teksterne betyder det at man forventer at mængden af tilgængelige materialer i medlemslandene skal være større i 2023 end i dag, og ikke kun fordi tilgængelige materialer bliver udvekslet mellem stater der har tiltrådt Marrakesh Traktaten, men fordi mængden af tilgængelige materialer forøges.

De tekniske problemer for praktikere.

Vi har i vores høringssvar påpeget at der er en række centrale begreber i lovtæksten der ikke er konkret? Og endnu mere vigtigt hvilke formater kan siges at opfylde følgende forudsætning fra lovforslaget:

" Stk. 2. Der skal ikke betales kompensation, når en bemyndiget enhed, der er etableret i Danmark, fremstiller tilgængelige formater i punktskrift eller

andre formater, der normalt kun anvendes af personer med syns- eller læsehandicap,...".

Var teksten skrevet for 30 år siden gav det teknisk god mening at nævne punktskrift, og man kunne have tilføjet forstørret skrift, men i dag er punktskrift på papir blot en af de mange måder blinde får adgang til tilgængelige tekster. Derfor er det ikke nok bare at skrive loven så overordnet, uden at det fastlægges hvordan det her og andre spørgsmål skal løses i praksis når loven træder i kraft.

Samarbejdet med kommercielle producenter af bøger.

Som det nuværende lovforslag er udformet, er der forbløffende få krav til de kommercielle udbydere af bøger. Man har fået ret til betaling når en bog produceres og udlånes i et tilgængeligt format, men vi har som producenter af tilgængelige bøger, ingen garanti for at vi kan modtage elektroniske udgaver af tekster fra forlagene, uanset om der skal betales for dem, eller de skal produceres i de særlige formater der benyttes af syns- og læsehandicappede.

Adgang til bøger via bibliotekerne.

En konsekvens af at debatten om Marrakesh traktaten er blevet så teknisk, er at det er uden for lovforslagets rammer at se på hvad det offentlige altså de danske biblioteker har af materiale der kan udlånes. Ifølge ” BOGEN OG LITTERATURENS VILKÅR

BOG- OG LITTERATURPANELETS ÅRSRAPPORT 2017”, var der i 2016 487.103 unikke titler på landets biblioteker. Ser vi på hvad der findes af tilgængelige titler på www.nota.dk og www.debbi.dk lander vi på et tal på cirka 16.000 titler. Vi mener ikke der kan være nogen god grund til at stille syns- og læsehandicappede så markant dårligere når det handler om udvalget af bøger det offentlige gør tilgængeligt for borgerne. Vi mener derfor det bør overvejes at opsætte et mål for hvor stor bestanden af bøger i tilgængelige formater bør være. efter vores mening betyder det at man målrettet bør sikre at bestanden øges. Da NOTA hører under Kulturministeriet har man jo alle muligheder for at sikre opfyldelsen af et fastsat mål, da NOTA er langt den største producent af tilgængelige bøger i Danmark.

Sikring af øget digital tilgængelighed.

Ønsker man forøge antallet af digitale materialer der kunne være tilgængelige i Danmark, har man en anden let måde at gøre det på. Man kan pålægge bibliotekerne og de organisationer der står for driften af den offentlige e- og lydbogstjeneste eReolen, at gøre tjenesten teknisk tilgængelig. Fra Blindefondens side har vi i efterhånden en del år forsøgt at komme i dialog med de ansvarlige bag eReolen for at finde løsninger på de helt utilgængelige web- og apps de har udviklet. Det har været helt umuligt at komme i nogen som helst form for konstruktiv dialog og samarbejde for at få løst de tekniske problemer så blinde også kan læse bøger på den måde som alle andre kan.

Tilgængelighed til bøger der produceres kommercielt.

Som nævnt tidligere er det vigtigste stridspunkt i debatten om produktion af tilgængelige bøger, frygten hos rettighedshaverne for at brugergruppen vil vokse og på et tidspunkt gøre det umuligt at leve af at sælge bøger kommercielt. Den frygt bygger man på det stigende antal brugere der findes på NOTA, og at er man godkendt som låner på NOTA er man det for livstid. Argumentet lyder jo overbevisende bare fremskrid en stejl stigende kurve i 20 år og så er halvdelen af befolkningen indmeldt på NOTA. Det er yderst utænkeligt at det går sådan, men skræmmebilledet bruges alligevel. Vil de kommercielle udgivere sikre sig at man får fortjeneste på den her gruppe af brugere kan det jo gøres, ved at gøre de elektroniske udgaver af e- og lydbøger tilgængelige. Det bør være ret oplagt at folk der ikke kan læse en bog ikke køber en bog. Men kan man læse en e-bog eller lydbog, giver det jo god mening at man også køber bogen. Problemerne med manglende tilgængelighed betyder desværre særligt for blinde at det kommercielle udbud af muligheder er begrænset. Det gælder specielt for de tjenester der forudsætter at man benytter en app til at læse eller lytte til bøger. Det er dog problemer der kan løses og et område vi ikke mener der er nok fokus på, men noget som man burde arbejde aktivt med at overbevise de kommercielle aktører om at der bør arbejdes med.

Claus Thøgersen

www.blindefonden.dk